

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Jakub WIND

GEOGRAFIE VINAŘSTVÍ V REGIONU PODLUŽÍ

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Tatiana Mintálová, Ph.D

Olomouc 2009

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Katedra: Geografie

Fakulta: Přírodovědecká

Školní rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

pro

JAKUB WIND

obor

1301R005 Geografie

Název bakalářské práce:

**Geografie vinařství v regionu Podluží
Geography of wine in the Podluží region**

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je komplexní geografická analýza podmínek pro pěstování vinné révy v regionu Podluží. Práce se soustředí jak na analýzu fyzicko-geografických podmínek pro vinohradnictví v Podluží (geologie, geomorfologie, půdy, klima ad.) tak i současné socioekonomické faktory pěstování vinné révy v tomto regionu (podmínky pro pěstování vinné révy po vstupu do EU). Formou případové studie bude představena analýza vinařství ve vybrané vinařské obci zájmového regionu.

Navržená struktura práce:

1. Úvod, cíle a metodika práce
2. Vinohradnictví a vinařství v ČR se zaměřením na Moravu
  - 2.1. Platná legislativa a vinařská regionalizace
  - 2.2. Vinařství v ČR po vstupu do EU
3. Geografická charakteristika regionu Podluží – poloha, sídelní struktura, historie pěstování vinné révy.
  - 3.1. Geografické vymezení a kontext dle platného vinařského zákona (vinařské obce apod..)
  - 3.2. Historie pěstování vinné révy v regionu, odrůdová skladba pěstovaných vín
  - 3.3. FG charakteristika regionu (geologie, geomorfologie, půdy, klima)
  - 3.4. SEG charakteristika regionu (sídla a vinařské obce, obyvatelstvo, místní ekonomika)
4. Případová studie: současné podmínky pro vinařství ve vybrané vinařské obci regionu
  - 4.1. Prostorová analýza viničních tratí a pěstitelů vína
  - 4.2. Rozbor socioekonomických podmínek pro vinařství v dané vinařské obci (mj. na základě empirického výzkumu)
5. Syntéza poznatků, závěr
6. Shrnutí – summary, klíčová slova – key words (v českém a anglickém jazyce)

Bakalářská práce (BP) bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách:

bod 2 zadání:	červenec-prosinec 2008
bod 3 zadání:	do 28. 2. 2009
bod 4, 5 zadání:	do 30. 4. 2009
zpracování textu BP:	leden-duben 2009

Rozsah grafických prací: dle potřeb zadání (mapy, grafy, tabulky, příp. fotodokumentace)

Rozsah průvodní zprávy: 30-40 stran vlastního textu + BP v elektronické podobě

Seznam studijní literatury (výběr):

Čech, J.: Výběrová bibliografie článků o břeclavském regionu v časopise Malovaný kraj. 1994-2003.

Rejstřík. Břeclav : Městská knihovna, 2004.

Linhart, P., Suk, M., Válek, V.: Vinařský atlas České republiky. Praha : Dolin; Brno : Moravské zemské muzeum, 2007.

Suk, M., Steklík, J.: Geologie a víno. Brno : Moravské zemské muzeum, 2005.

Tomšík, P., Sedlo, J.: Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství v České republice. Brno : MZLU, 2007

Žufan, P.: Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství a rozvoje venkova v Jihomoravském regionu (Sborník). Brno : MZLU, 2004

Regionálně-geografická literatura a statistiky k zájmovému regionu, BP a DP v archivu KGG Pff UP

Časopisy: Vinařské listy

Další důležité informační zdroje: www.mze.cz

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Tatiana Mintálová, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: září 2008

Termín odevzdání bakalářské práce: květen 2009

---

vedoucí katedry

---

vedoucí bakalářské práce

Prohlašuji, že zadanou bakalářskou práci jsem vypracoval sám pod vedením RNDr. Tatiány Mintálové, Ph.D. a také, že jsem veškerou použitou literaturu a zdroje uvedl v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 2. května 2009

.....

podpis

Děkuji své vedoucí práce, paní RNDr. Tatianě Mintálové, Ph.D., za odborné vedení, připomínky, cenné rady a ochotu pomoci během zpracování této práce. Také bych chtěl poděkovat starostovi obce Prušánky, panu Janu Noskovi, za rady a důležité informace. V neposlední řadě děkuji panu Jaroslavu Benešovi, za poskytnutí rozhovoru a odborné literatury.

Obsah

1	Úvod	8
2	Cíle a metodika práce	9
2.1	Cíl.....	9
2.2	Metodika	9
3	Legislativa vinařství v České republice	11
3.1	Legislativa před vstupem České republiky do Evropské unie	11
3.2	Legislativa po vstupu České republiky do Evropské unie	12
3.2.1	Reforma vinařství v zemích Evropské unie	13
3.2.2	Základní rozdíly trhu vína v České republice a ve vinařských zemích EU	13
4	Geografická charakteristika regionu Podluží	15
4.1	Vymezení zájmového území.....	15
4.2	Novodobá regionalizace jižní Moravy a regionu Podluží	16
4.3	Fyzicko-geografická charakteristika.....	18
4.3.1	Geologie.....	18
4.3.2	Geomorfologie	19
4.3.3	Klimatologie	19
4.3.4	Hydrologie	20
4.3.5	Pedologie	21
4.4	Socioekonomická charakteristika regionu	23
4.4.1	Obyvatelstvo	23
4.4.2	Zemědělství.....	25
4.4.3	Průmysl	26
4.4.4	Cestovní ruch	27
4.5	Vinohradnictví v regionu Podluží.....	28
4.5.1	Počátky vinařství	28
4.5.2	Vývoj vinařství na Podluží od 15. do 19. století.....	29
4.5.3	Rozvoj vinařství na Podluží od 20. století po současnost.....	31
4.5.4	Současný stav vinařství.....	32
4.5.5	Viniční tratě a obce	32
4.5.6	Registrace vinic.....	34
4.5.7	Odrůdová skladba pěstovaných vín	34

5	Případová studie: vinařská obec Prušánky	37
5.1	Charakteristika vinařské obce Prušánky	37
5.2	Historie vinařství v obci Prušánky	38
5.3	Současné vinařství	39
5.4	Nechory	41
6	Závěr	43
7	Shrnutí	44
7.1	Summery	44
7.2	Key words	45
8	Použitá literatura, informační zdroje	46

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je „Geografie vinařství v regionu Podluží“. Téma jsem si zvolil jednak proto, že v blízkosti tohoto regionu žiji, ale i proto, že mě problematika vinařství velmi zajímá. Díky této práci jsem mohl do vinařství nahlédnout i z trochu jiného úhlu, než jen z pohledu běžného laika.

Vinařství a vinohradnictví je s naší krajinou spojeno již odnepaměti. Víno bylo, je a bude přirozenou součástí našich životů. Vinohrady se dědí z pokolení na pokolení a každý vinař si střeží svůj technologický postup při výrobě vína jako oko v hlavě. „Vino je mezi nápoji nejušlechtlejší, mezi léky nejchutnější, mezi pokrmy nejpříjemnější.“ Tuto větu pronesl již ve starověku řecký spisovatel, historik a filozof Plutarchos, který měl zcela jistě pravdu, protože víno nejen že je lahodný nápoj, ale i z lékařského hlediska je prokázáno, že sklenice dobrého vína může být velmi užitečná pro náš organismus.

Přestože je otázka vinařství velmi oblíbeným tématem ve společnosti odedávna, získat informace hlubšího charakteru bylo velmi obtížné. Existuje sice spousta publikací k tomuto tématu, ovšem drtivá většina z nich je napsaná pro laickou veřejnost a vinařství jako takové probírá zešíroka.

Region Podluží se nachází na jihovýchodě Jihomoravského kraje. Do roku 2004 bylo Podluží uzákoněnou vinařskou oblastí, avšak s přijetím nového vinařského zákona byla vinařská oblast zrušena a byla začleněna pod nově vzniklou podoblast slováckou. Mým zájmovým územím je tedy dobrovolný svazek obcí Region Podluží, který vznikl v roce 1999 a zahrnuje 14 vinařských obcí.

2 Cíle a metodika práce

2.1 Cíl

Hlavním cílem bakalářské práce je komplexní geografická analýza podmínek pro pěstování vinné révy v regionu Podluží. Stanovený cíl se pokusíme naplnit pomocí realizace dílčích cílů:

- 1) Analýza podmínek pro pěstování vinné révy před vstupem a po vstupu České republiky do Evropské unie,
- 2) Komparační analýza vinařské legislativy z let 1995 a 2004,
- 3) Geografické vymezení zájmového území dle platného vinařského zákona
- 4) Popis historie pěstování vinné révy v regionu
- 5) Analýza fyzickogeografických podmínek vinohradnictví v Podluží (hydrologie, klimatologie, geologie, pedologie, geomorfologie),
- 6) Analýza socioekonomických podmínek regionu Podluží (obyvatelstvo, zemědělství, průmysl, cestovní ruch)
- 7) Analýza počtu pěstitelů
- 8) Popis odrůdové skladby pěstovaných vín
- 9) Případová studie - situační analýza vinařství ve vinařské obci Prušánky.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je zpracována regionálně-geografickou analýzou dané studované oblasti. Tato analýza vychází z odborné literatury, informací z fyzickogeografické a socioekonomické sféry v knižních publikacích a internetových zdrojích a statistických dat poskytnutých Českým statistickým úřadem a Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první části se zabývám vinařskou legislativou před vstupem a po vstupu České republiky do Evropské unie. Cílem je porovnat možnosti a podmínky pro vinaře v minulosti a v současnosti. Při zpracování tohoto bodu je analyzován vinařský zákon č. 115/1995 Sb. a vinařský zákon 321/2004 Sb.. Mnohé informace jsou čerpány ze zprávy Evropské komise věnované reformě vinařství v zemích Evropské unie.

V další části práce předkládáme stručnou geografickou charakteristiku regionu. Je vymezen region dle platného vinařského zákona, věnujeme se také historii vinařství a

odrodné skladbě pěstovaných vín v regionu. Informace týkající se porovnání vývoje geografického vymezení regionu jsou čerpány z publikace Geologie a víno (Suk – Steklík, 1995) a z obou již zmiňovaných vinařských zákonů. Informace o odrůdné skladbě použita z materiálu Ministerstva zemědělství: Situační a výhledové zprávy - réva vinná a víno 2008, dalším zdrojem byly data poskytnuté Ústředním kontrolním zkušebním ústavem zemědělským. Neméně cenným zdrojem byly informace získané anketovým průzkumem s profesionály, kteří se zabývají vinařstvím.

Fyzickogeografická charakteristika daného území je sestavena na základě dostupné knižní literatury (geologické informace - Geologie a víno (Suk – Steklík, 1995), geomorfologie - Hory a nížiny (Demek, J. – kol., 1971), klimatická charakteristika – Quittova klasifikace (Quitto, E., 1971), pedogeografické informace jsou čerpány z Atlasu půd České republiky (Tomášek, M., 1995)).

V socioekonomické charakteristice je analyzováno obyvatelstvo, zemědělství, průmysl a cestovní ruch. Hlavním zdrojem dat jsou informace Českého statistického úřadu. Jedná se zejména o data ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001 a o údaje z obecních statistik.

Poslední část práce je věnovaná geografické charakteristice vinařské obce Prušánky. Zaměřili jsme se na souhrnné informace o obci, na pěstování vinné révy v historii a současné podmínky pro vinaře v obci.

Veškerý text je zpracován v programu Microsoft Word. Ke zpracování tabulek a grafů je využito programu Microsoft Excel a obrázky a mapy jsou upravovány pomocí programu CorelDRAW 9.

3 Legislativa vinařství v České republice

3.1 Legislativa před vstupem České republiky do Evropské unie

Česká republika se svého zákona o vinařství a vinohradnictví dočkala až v roce 1995, kdy byl přijat nový zákon č. 115/1995 sb., který nesl název „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“.

Tento zákon ustanovil vinařské regiony a oblasti, rozdělil vína na druhy jako například jakostní, přívlastkové nebo šumivé. O kvalitě vína se rozhoduje na základě cukernatosti. Tento zákon také stanovil, jaké obaly se mohou používat při balení révového vína, jakými údaji musí být opatřena etiketa láhve, která je určena pro spotřebitele. Jasně také stanovil, jakých prostředků mohou vinaři využít při doslazování vín, jakých výrobních postupů mohou využít při výrobě, jaké jsou podmínky skladování a jaké víno je považováno za zdravotně nezávadné. Při prodeji rozlévaného vína se nesmí v žádném případě mísit z vínem z jiné láhve. Míchání s vodou nebo minerálkou lze provést pouze na vyslovenou žádost zákazníka a to v jeho přítomnosti. Samozřejmostí je otvírání vína přímo před zákazníkem.

O evidenci se stará Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, který je povinen přidělit pozemkům, na nichž jsou založeny vinice, registrační číslo. Vinaři jsou poté povinni veškeré změny týkající se jejich pozemků neprodleně hlásit. Každý vinař je také povinen vést svou evidenci, ze které bude zřejmé, jaké odrůdy a v jakém počtu je pěstuje, jakými přípravky ošetřuje své vinice, kolik hroznů musel přikupovat a vše co se týká případného doslazování.

O dodržování povinností stanovených tímto zákonem se v případě vinohradnictví stará Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, za vinařství poté zodpovídá Česká zemědělská a potravinářská inspekce. Tyto orgány nejenom že dohlížejí na správné dodržování tohoto zákona, ale i zjišťují případné nedostatky a rozhodují o tom, jak naložit s osobami, které jsou odpovědné za jejich nedodržování. Má také pravomoc udělit pokutu a to až do výše 2 000 000 Kč, podle míry porušení zákona. Tyto peníze jsou poté příjmem státního rozpočtu.

3.2 Legislativa po vstupu České republiky do Evropské unie¹

Po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 se musela novým podmínkám přizpůsobit i legislativa. A tak v tomtéž roce byl přijat nový zákon č. 321/2004 sb. „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících zákonů.“ Tento zákon již téměř vyhovoval směrnicím Evropské unie, ovšem až po vydání vyhlášek Ministerstva zemědělství č. 323/2004 sb. a 324/2004 sb. byla legislativa České republiky plně v souladu se směrnicemi Evropské unie v případě vinařství a vinohradnictví.

Je-zde již uzákoněn Vinařský fond, který má své sídlo v Brně. Podporuje marketing vína, prodej produktů a ochranu označování vína podle zeměpisného původu. Musí také informovat veřejnost o všech významných skutečnostech souvisejících s vinohradnictvím a vinařstvím. Příjmy Fondu tvoří nejen dotace ze státního či krajského rozpočtu, ale i poplatky vybírané přímo od vinařů.

Vznikl registr vinic, který zpravuje Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. Registr obsahuje seznam všech registrovaných pěstitelů vinné révy, producentů vín a osob uvádějících produkty do oběhu, o sklizni hroznů a výrobě a zásobách vína. Tímto zákonem se také stanovuje maximální hektarový výnos na 12 tun vinných hroznů na jeden hektar. Zákon bere také v potaz budování nových vinic nebo jejich opětovnou výsadbu. Povinnost registrovat se v Registru nemají ti vinaři, u kterých plocha vinice nepřesáhne 0,10 ha a nehodlají své víno prodávat.

Platit spotřební daň a odvádět poplatky Vinařskému fondu nemají ti vinaři, kteří vyprodukují do 500 l vína pro svou vlastní potřebu. Je-li to v rozmezí 500-1000 l, jsou vinaři osvobozeni o platby do Vinařského fondu, daň ovšem platit musí. Při výrobě množství většího než 1000 l vína má plátce povinnost platit spotřební daň a do Vinařského fondu odvádět poplatky, které v dnešní době činní 0,50 Kč/l vína.

Při nedodržení nařízení uvedených v zákoně hrozí finanční sankce a to až 3 000 000 Kč.

Podle nového zákona se také změnilo základní dělení vín. Vznikají nové kategorie jako aromatické jakostní šumivé víno, jakostní perlivé nebo jakostní likérové víno.

---

¹ Zákon č. 321/2004 Sb. „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“

3.2.1 Reforma vinařství v zemích Evropské unie ²

Dne 19.12 2007 schválili ministři zemědělství členských států Evropské unie novou reformu vinařství EU. Tato reforma v rámci národních financí, umožní každému státu přizpůsobit se jejich konkrétní situaci související například s propagací vinařství v zemích třetího světa nebo při modernizaci výrobních postupů. Nemalé prostředky se použijí na rozvoj venkova, která bude účelově vázána na vinařské oblasti, na podporu činnosti mladých zemědělců a jejich odbornému vzdělání a mnohé další. Práva na výsadbu do roku 2015 budou postupně rušena s možností prodloužit jejich platnost na vnitrostátní úrovni do roku 2018. Počítá se také s postupným ukončením režimů destilací, zavedením jednotné platby pro zemědělské podniky, s lepšími pravidly pro označování nebo na postupech při bonifikaci. Obohacování vína přídatným cukrem je nadále povoleno, ovšem maximální míra obohacení je snížena. V zemích EU je zakázána výsadba nových vinic bez předchozího klučení. Podle nové vyhlášky může členský stát klučení zastavit, pokud by oblast zabírala více než 8% celkové plochy vinic příslušného členského státu nebo 10% celkové plochy regionu. Tato reforma vstoupila v platnost 1. srpna 2008.

3.2.2 Základní rozdíly trhu vína v České republice a ve vinařských zemích EU³

Problémy se směrnicemi Evropské unie má Česká republika například ve výsadbě vinic, kdy většina vinic v ČR byla v maximální možné ploše vysázena před vstupem do EU. Evropská unie požaduje, aby ten, kdo chce disponovat právem na opětovnou výstavbu, vyklučil staré vinice bez dotací. Což půjde v ČR jen stěží, protože asi polovina vinic je přestárlá.

Vinařské oblasti České republiky byly rozděleny do dvou vinařských zón. Vinařská oblast Čechy do zóny A a vinařská oblast Morava do zóny B. Tyto zóny se liší v zvyšování povoleného množství cukernatosti, kdy pro zónu A může být navýšení maximálně o 5,9 stupňů NM a pro zónu B o 4,3 stupně NM.

Sazenice révy vinné musí být testovány na virové choroby. Pro tyto účely byla v Lednici na Moravě zřízena laboratoř, ovšem zatím bez patřičných výsledků. To se týká i Vinařského fondu, jehož pravomoci sice byly uzákoněny, ale jeho činnost je oproti EU o dva roky opožděná. Evidence sklizených hroznů a vyrobeného vína v ČR

---

² www.ec.europa.eu

³ Tomšík - Sedlo., 2007

již existuje, ovšem vlivem složitosti formulářů jsou výsledky velmi nepřesné. Systém soutěží povolovaných ministerstvem, tak aby získaná ocenění mohla být uváděna na etiketách, je velmi chaotický, a to především z důvodu jejich množství. Dnes je jich více než 20.

V ČR neexistují vinařská družstva, která by vykupovala od pěstitelů jejich hrozny za cenu vyšší, než je jim nabídnuta při přímém prodeji zpracovatelům. V některých členských zemích je takto zpracováno až 50 procent produkce. S tím souvisí i velká závislost pěstitelů u nás na podnicích zpracovávajících hrozny. Malý podíl podniků zpracovává své hrozny až do fáze lahvového vína a vlivem nízkých výkupních cen je finalizace výrobků ztrátová.

V oblasti velikosti vinohradnických podniků má Česká republika v porovnání s našimi sousedy v Rakousku a v Německu poměrně. Průměrná plocha vinic v Německu je 11 ha a v Rakousku dokonce ještě méně. Pro Českou republiku lze za dostatečnou plochu vinic považovat přibližně 10 plodných ha v případě prodeje lahvového vína a asi 15 plodných ha v případě prodeje sudového vína.

4 Geografická charakteristika regionu Podluží

4.1 Vymezení zájmového území

Zájmovým územím bakalářské práce je region Podluží, který se nachází v jihovýchodní části Jihomoravského kraje.

Region Podluží od svého vzniku po současnost prošel mnohými změnami. Do roku 2004 byl region uzákoněnou vinařskou oblastí. Po vydání nového zákona byla vinařská oblast zrušena. Moje práce se tedy bude věnovat dobrovolnému svazku obcí Region Podluží, který vznikl JIŽ 2. února 1999 a tvořilo jej 7 zakladatelských obcí (Lanžhot, Kostice, Tvrdonice, Týnec, Hrušky, Moravská Nová Ves a Moravský Žižkov). V roce 2001 se ke sdružení přidalo 6 obcí hodonínského kraje (Dolní Bojanovice, Josefov, Lužice, Nový Poddvorov, Prušánky a Starý Poddvorov). Posledním členem sdružení se stala v roce 2006 obec Ladná, která se oddělila od města Břeclavi. Zájmové území regionu Podluží tedy zahrnuje 14 obcí.

Celková rozloha regionu je 22 007 ha a zasahuje do břeclavského a hodonínského okresu. V rámci tohoto regionu má status města pouze Lanžhot, který je zároveň nejjihnějším moravským městem vůbec (viz. obrázek č.1).

Zaměříme-li se na územně správní členění, nachází se region Podluží v ORP Břeclav a ORP Hodonín. ORP Břeclav sousedí na severu s ORP Hustopeče, na východě s ORP Hodonín a na západě s ORP Mikulov. ORP Hodonín hraničí na severu s ORP Kyjov, na východě s ORP Veselí nad Moravou, na východě s ORP Hustopeče a na jihu s ORP Břeclav.

Zařazení regionu Podluží dle lokalizace NUTS (Nomenklatura územních statistických jednotek) je uvedeno v tabulce č. 1.

Tab. 1 Lokalizace regionu Podluží

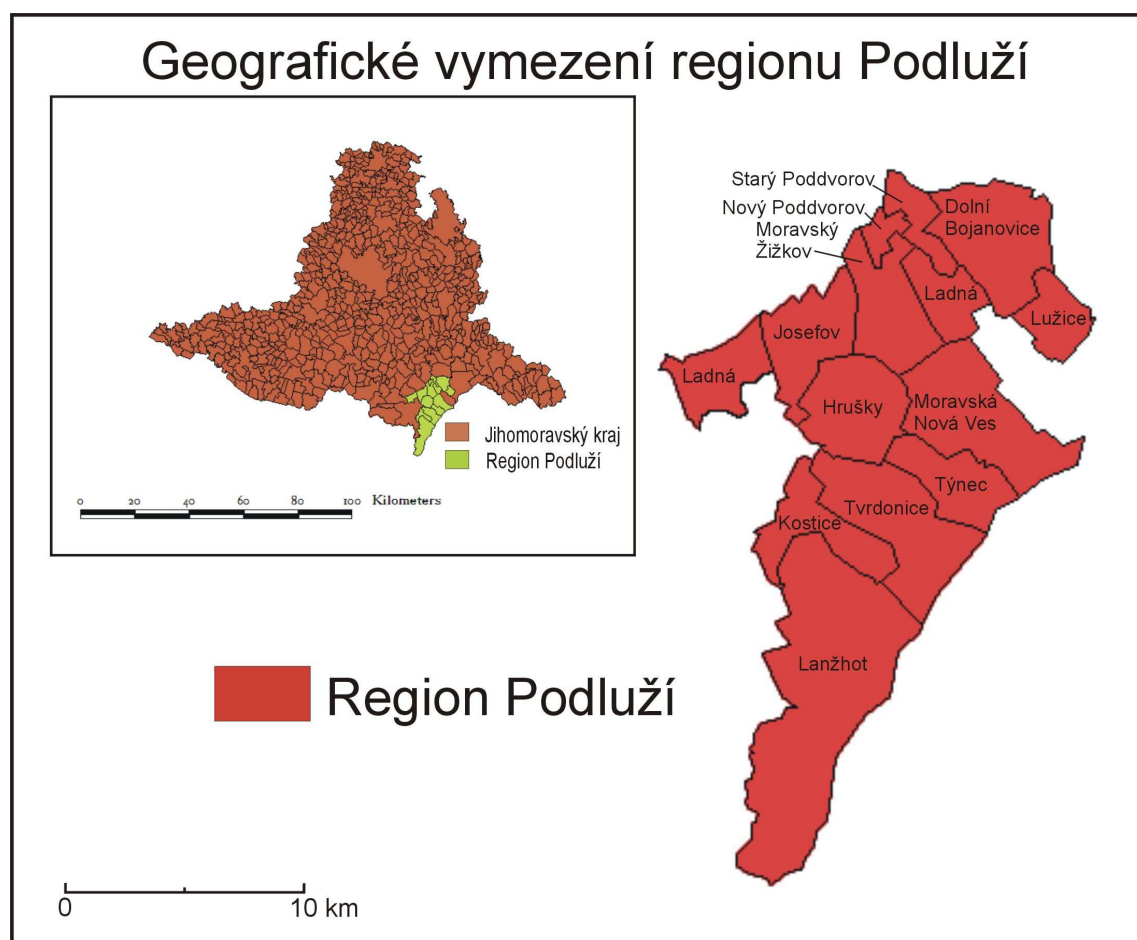
Stát	NUTS I	Česká republika
region	NUTS II	Jihovýchod
Kraj	NUTS III	Jihomoravský
okres	LAU I	Břeclav, Hodonín
obce	LAU II	Dolní Bojanovice, Hrušky, Josefov, Kostice, Ladná, Lanžhot, Lužice, Moravská Nová Ves, Moravský Žižkov, Nový Poddvorov, Prušánky, Starý Poddvorov, Tvrdonice, Týnec

Zdroj: Města a obce online, www.mesta.obce.cz

Z fyzickogeografického hlediska patří zkoumané území do soustavy Západopanonská pánev, podsoustavy Vídeňská pánev, geomorfologický celek Jihomoravská pánev a podcelek Dolnomoravský úval.

Nejj jižnější bod regionu Podluží se nachází na území města Lanžhot, nejsevernější bod na území obce Dolní Bojanovice. Nejzápadnější bod se nachází na území obce Ladná a nejvýchodnější bod na území obce Moravská Nová Ves.

Obr. 1 Geografické vymezení regionu Podluží

4.2 Novodobá regionalizace jižní Moravy a regionu Podluží

Nové geografické vymezení vinařských oblastí se začalo používat počátkem roku 1970, kdy se moravská oblast rozdělila na znojensko-mikulovskou, hustopečsko-hodonínskou a bzenecko-strážnickou. Oblast Podluží spadala do hustopečsko-hodonínské oblasti. Tato oblast byla nejrozsáhlejší, začínala u Břeclavi a Lanžhota a

přes Hodonín, Velké Pavlovice, Hustopeče, Kyjov a Bučovice zasahovala ke Slavkovu. Podrobněji se poté tato oblast dělila do šesti okrsků⁴.

Po pádu železné opony byla potřeba rozdělit vinařské oblasti především podle jejich geologického podkladu a podobných klimatických podmínek tak, aby vznikly přirozené správní celky vinařských oblastí. Ne jak tomu bylo v minulosti, kdy o rozdělení rozhodovala především tradice. Geografické vymezení je velmi důležité. Na jeho základě se uvádí původ vína i na etiketách, a stát tak může kontrolovat a chránit správné označení vín.

Dne 26. května 1995 byl schválen nový zákon o vinařství a vinohradnictví a nabyl účinnosti k 1. září 1995. Právě v tomto zákoně se poprvé územně rozděluje pěstování vinné révy na vinařské regiony, vinařské oblasti a vinařské obce. Vinařské regiony máme v České republice dva, český a moravský. Region český je území vymezené obcí Praha, okresy Praha-východ, Praha-západ, Beroun, Mladá Boleslav, Mělník, Litoměřice, Louny, Most a Kutná Hora a dělí se na vinařskou oblast pražskou, mělnickou, roudnickou, žernoseckou, mosteckou a čáslavskou. Region moravský je území vymezené okresy Brno-město, Brno-venkov, Znojmo, Břeclav, Hodonín, Uherské Hradiště, Kroměříž, Vyškov, Třebíč, Prostějov a Zlín a dělí se na vinařskou obec brněnskou, bzeneckou, mikulovskou, mutěnickou, velkopavlovickou, znojemskou, strážnickou, kyjovskou, uherskohradišťskou a vinařskou oblast Podluží⁵.

Veškerou legislativu nad vinařstvím a vinohradnictvím v současnosti zajišťuje zákon č. 321/2004. Podle vyhlášky 324/2004 Sb. ze dne 5. května 2004, která stanoví seznam vinařských podoblastí, vinařských obcí a viničních tratí, včetně jejich územního vymezení, můžeme v České republice geograficky vymezit dvě oblasti, vinařská oblast Čechy a vinařská oblast Morava. Vinařská oblast Čechy se člení na podoblast litoměřickou a mělnickou. Leží severně od 50°s.š. a navazuje na míšeňskou oblast v údolí Labe v Německu a zasahuje do Ústeckého, Středočeského a Llibereckého kraje. Mělnická podoblast se dále dělí na 37 vinařských obcí a podoblast litoměřická na 29 vinařských obcí. Vinařská oblast Morava se nachází jižně od 48° 40's.š a celá leží v Jihomoravském kraji. Dělí se na podoblast slováckou, velkopavlovickou, mikulovskou a znojemskou. V této oblasti zákon určuje 30 obcí v podoblasti

---

⁴ Suk – Steklík, 1995

⁵ Zákon č. 115/1995 Sb., „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“

mikulovské, 115 vinařských obcí v podoblasti slovácké, 75 v podoblasti velkopavlovické a 91 v podoblasti znojenské⁶(viz. tabulka č. 2).

Tab.2 Vinařská oblast Morava

Oblast Morava	Počet vinařských obcí	Počet katastrálních území	Počet viničních tratí	Plocha viničních tratí(ha)	Počet pěstitelů	Plocha registrovaných vinic(ha)	Produkční potenciál (ha)
Mikulovská	30	33	182	10317,5	2464	4679,9	4800,2
Velkopavlovická	115	130	407	15826,1	8346	4564,0	4734,0
Slovácká	75	80	319	13859,1	7290	5012,0	5103,6
Znojemská	91	106	224	9266,6	1129	3387,9	3434,9
Ostatní	-	-	-	-	46	30,7	30,7
Celkem Morava	311	349	1132	49269,3	19275	17674,5	18103,4

Zdroj: Situační a výhledová zpráva MZE réva vinná a víno 2008

S výjimkou obce Moravský Žižkov, který spadá do podoblasti velkopavlovické, náleží všechny vinařské obce do podoblasti slovácké

4.3 Fyzicko-geografická charakteristika

4.3.1 Geologie

Region Podluží se nachází v centrální části miocénní karpatské vídeňské pánve. Převážnou část území zaujímá v geomorfologickém celku Dolnomoravský úval, jeho severní část pak náleží do Dyjskomoravské pahorkatiny. Až do mladších prvohor byl geologický vývoj tohoto regionu společný s Českým masivem. V oblasti mezi Břeclaví a Hodonínem převládají pestré jíly a písky se šterky stáří pontu. V západní části jsou zastoupeny i starší sedimenty. Vápnité písky a jíly, lužické vrstvy, tvořené vápnitými jílovci s polohami tufitů a pestré vápnité písky a jíly sarmatu jsou charakteristické pro tuto oblast. Vystupování hornin různého stáří na povrch je způsobeno vertikálními pohyby na složitém systému zlomů. Díky tomu mohou i podzemní vody příznivě ovlivňovat podmínky pro pěstování révy⁷.

V části Podluží, ležícím na Hodonínsku, převládají kvartérní naváté písky uložené na sedimentech vídeňské pánve. Tyto sedimenty jsou ochuzeny o některé prvky, jako jsou například fosfor a vápník. Vápník je důležitý pro lidský organismus, protože vyživuje kostní pletivo a zlepšuje srážlivost krve. Naopak mají dostatek bóru,

⁶ zákon č. 321/2004 Sb. „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“

⁷ Suk – Steklík, 1995

který se aktivně zúčastňuje procesů při opylování i oplodnění květenství. Váté písky u Hodonína a Lanžhota mají nedostatek vápníku, hořčíku, fosforu a zinku⁸.

4.3.2 Geomorfologie

Studované území se nachází v provincii Západopanonská pánev, v subprovincii Vídeňská pánev, oblasti Jihomoravská pánev a celku Dolnomoravský úval, přičemž tento celek se dále dělí na podcelek Dyjsko – moravská niva a Dyjskomoravská pahorkatina, konkrétně pak Tvrdonická pahorkatina. Akumulační rovina podél řek je tvořena čtvrtohorními fluviálními usazeninami. Svrchní vrstvu tvoří hlinité písky a písčité hlíny a spodní vrstvu štěrkopísky. Hojně se v této lokalitě vyskytují meandry protnuté umělými koryty a vystupující nízké terasy převáté v přesypy (tzv. hrúdy). Z hlediska skladby stromů jsou zde nejčastěji k vidění vrby, olše, topoly, habry, duby nebo javory. Můžeme zde najít i některé významné chráněné lokality jako NPR Cahnov-Soutok, NPR Ranšpurk nebo PR Skařiny⁹.

4.3.3 Klimatologie

Oblast regionu Podluží patří k nejteplejším místům České republiky. Podle hodnocení¹⁰, které je zaměřeno na celkovou tepelnou bilanci vlivu tepla na pěstování révy, je na Moravě pouze 1/4 výměry vinic, která spadá do nejvyšší kategorie umožňující produkci evropské úrovně. Na Podluží je to až 1/2 výměry.

Pro pěstování vinné révy je optimální teplota 14-15°C a s průměrnou teplotou neklesající pod 19 °C za období od dubna do září.

Jelikož je vinná réva dosti náročná na teplo, jsou pro její pěstování zapotřebí další zdroje tepla. Jsou to fyzikální, biologické a geologické vlastnosti půd. Zvýšení povrchové teploty může ovlivňovat i výskyt ložisek ropy a plynu nebo geotermální energie v této oblasti¹¹.

Dle Quittovy klasifikace leží zájmové území v teplé oblasti T4, která je charakterizována velmi dlouhým létem, velmi teplým a velmi suchým, přechodné období je velmi krátké, s teplým jarem a podzimem. Zima je krátká, mírně teplá a suchá a s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Počet letních dní, kdy je maximální teplota větší nebo rovna 25 °C, je 60-70. Počet mrazových dnů, kdy teplota je rovna

---

⁸ Kraus, 1999

⁹ Demek, J., 2006

¹⁰ Tímto výzkumem se podrobně zabývali Vereš a kolektiv (1986) a Valachovič a kolektiv (1990)

¹¹ Suk – Steklík, 1995

nebo menší $-0,1^{\circ}\text{C}$, je 90-110. Průměrná teplota v lednu je mezi -1° - -3°C , v červenci pak mezi 19° - 20°C . Období, kdy je průměrná denní teplota nad bodem mrazu, začíná 16. února a končí 16. prosince. Od dubna do září se potom průměrná denní teplota pohybuje kolem 16°C . Dnů se sněhovou pokrývkou je méně než 50¹².

Za rok je zde v průměru 1400 - 1500 hodin se slunečním svitem, v některých oblastech, jako je například území řeky Kyjovky, je to až 2000 hodin ročně. Optimální délka slunečního svitu je minimálně 1300 hodin za rok, nejvhodnější právě kolem 1500 hodin za rok¹³.

Od dubna do září je délka slunečního svitu v průměru 1400 hodin. Jasných dnů s pokrytím oblohy maximálně 19% je až 60 v roce, naopak zamračených dní, kdy je obloha pokryta až 100%, je během roku 110¹⁴.

Průměrný roční srážkový úhrn se pohybuje okolo 600 mm. Největších hodnot dosahují srážky v červnu a červenci, nejmenší množství srážek pak v této oblasti spadne v únoru. Od dubna do září se průměrný úhrn srážek pohybuje okolo 300 mm. Celkový počet dnů v regionu se srážkami je 105, dnů se sněžením je 20, přičemž toto číslo bývá v posledních letech překračováno. Bouřkových dní je asi 20 v roce. Den, kdy napadne první sníh, lze očekávat kolem 1. prosince a průměrně se drží do 11. března¹⁵.

Od dubna do září je pro tuto oblast charakteristické severozápadní proudění vzduchu. V chladném roce dominuje proudění jihovýchodní. Nejvíce větrno je v měsících březnu, dubnu a květnu, nejnižší průměrné rychlosti větru jsou v září a říjnu¹⁶.

4.3.4 Hydrologie

Region Podluží patří do povodí řeky Dyje, nejvýhodnější část potom do povodí řeky Moravy. Stav vodních toků je v průběhu roku značně kolísavý, kdy nejvodnatější měsíc je březen, naopak nejnižších hodnot obsahuje průtok v měsících srpnu a říjnu. Území je nejvíce ovlivněno řekou Kyjovkou, která do oblasti Podluží zasahuje dolním tokem a jejíž zdrojnicí jsou vody ze Středomoravských Karpat. Je řekou 2. řádu a zároveň je pravým přítokem řeky Dyje, do které se vlévá v blízkosti soutoku s Moravou. Průměrný průtok Kyjovky při ústí je $1,09\text{m}^3\cdot\text{s}^{-1}$, minimální $0,06\text{m}^3\cdot\text{s}^{-1}$ a

---

¹² E. Quitto, 1972

¹³ Suk – Steklík, 1995

¹⁴ www.podluzi.cz

¹⁵ www.podluzi.cz

¹⁶ www.podluzi.cz

maximální $70 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$, a celková plocha povodí v regionu je 665 km^2 . Jelikož vodní srážky v této oblasti dosahují pouze 550 mm/m^2 a jako minimum potřebné pro pěstování révy se uvádí 675 mm/m^2 , je tento deficit nahrazen zčásti podzemní vodou a zčásti umělým zavlažování¹⁷.

Hladina podzemních vod je všude souvislá. Průměrný roční odtok je menší než 2,0 l. V březnu a dubnu je hladina podzemní vody nejvyšší, nejnižší potom v měsících září a říjnu. Vespod je starší souvrství nesoustředěných sedimentů, na které je vázáno zvodnění údolních niv, umožňuje proudění podpovrchových vod a jejich obnovu, která má mocnost cca 4-10 metrů. Nad nimi je vrstva mladších sedimentů, která je téměř celé tvořena z nepropustných povodňových hlín. Výhodou tohoto horizontu je stálá vydatnost ($50 \text{ l} \cdot \text{s}^{-1}$) a stálé doplňování, jelikož je v přímém spojení s povrchovým vodním tokem. Mocnost této vrstvy se odhaduje na 2-4 metry¹⁸. Přestože podzemní vody v sobě obsahují různé minerální látky jako vápník a draslík, pro umělé zavlažování má přednost před vodou povrchovou, a to z důvodu jejich značného znečištění. Konkrétně v této oblasti za to vděčíme hodonínské elektrárně¹⁹.

4.3.5 Pedologie

Fyzikální a chemické vlastnosti půd jsou jedny ze základních prvků pro pěstování vinné révy. Mezi fyzikální vlastnostmi patří pórovitost, která ovlivňuje půdní vlhkost, barva, přičemž čím tmavší půda je, tím lépe pohlcuje teplo, a struktura, kdy kamenité půdy uvolňují méně živin, naopak jílovité půdy uvolňují velké množství živin, ale mají nepříznivé vlastnosti. Z chemických vlastností je pro dobré podmínky pěstování vína důležitý obsah živin (tvoří je vápník, hořčík, fosfor, železo nebo draslík) a stopových prvků (zinek, mangan, měď, kobalt), zda-li jsou půdy kyselé nebo zásadité. Důležitou roli hraje i znečištění půd těžkými kovy, kdy díky znečištěnému ovzduší, umělým hnojivům nebo odpadu, vzniklém po těžbě, se do půd uvolňuje olovo, kadmium, stříbro nebo arsen. Půda v našich podmínkách vzniká asi rychlostí 1 cm za sto let, přičemž důležitými prvky jsou klimatické podmínky, morfologie místa, typy porostu daného místa, způsob zemědělského obdělávání a geologický substrát, ze kterého půda vzniká²⁰.

---

¹⁷ Suk – Steklík, 1995

¹⁸ www.podluzi.cz

¹⁹ Linhart – Suk - Válek, 2007

²⁰ Linhart – Suk - Válek, 2007

Složení půd regionu Podluží je velmi pestré a většinou na jedné vinici je zastoupeno větší množství typů půd. V půdách nejsou vyvinuty typické horizonty, a to z důvodů dlouhodobého obdělávání a hluboké orby. Svrchní vrstva zemědělsky obdělávaných půd je tvořena orníci, která se skládá ze dvou až tří horizontů bývalých lesních půd převážně hnědozemního typu. Vlastnosti ornice jsou tedy zpravidla ovlivňovány antropogenně. Díky tomu bývá zpravidla mírně kyselá až neutrální, má zvýšený obsah živin a snížený obsah humusu. Vlivem všech zásadních faktorů se na území mikroregionu vyvinuly převážně černozemě, hnědozemě, kambizemě (hnědé půdy) a fluvizemě (nivní půdy). Místy se vyskytují i černice, luvizemě (illimerizované hnědé půdy) a gleje²¹.

Černozemě pokrývají největší plochu regionu. Tyto půdy vznikly intenzivní humifikací pod stepními porosty na vápnatých sprašových podkladech. Mají tmavě zbarvený humusový horizont, který má stálou strukturu a je vyživován půdními organismy. Vyskytují se převážně mezi Lanžhotem a Moravskou Novou Vsí. **Hnědozemě** vznikaly taktéž na sprašových podkladech, nad kterými se nacházely doubravy, duby a habřiny. Oproti černozemím nemají tak vysoký obsah humusu. **Hnědé půdy (kambizemě)** se vytvářejí na různých typech podkladu, zejména na flyšových horninách nebo štěrkopískách. Jejich pH je neutrální nebo slabě kyselé. **Nivní půdy (fluvizemě)** vznikaly na říčních náplavech pod lužními lesy, kdy jejich vznik často přerušovaly záplavy. Skládají se z nevýrazného humusového horizontu, pod nímž je naplavený materiál (matečný substrát). V různé hloubce se pak objevují glejové půdy. Jsou rozšířeny v nivách řek Moravy a Dyje. Při okrajích niv se nacházejí **černice**, které se vytvářejí na vápnatých nivních usazeninách. V nejvyšších vrstvách v nich dochází k intenzivní humifikaci. **Luvizemě** se zde objevují v menším rozsahu. Jsou podobné hnědozemím, ale vymývání jílovitých částic do spodních horizontů v nich proběhly mnohem intenzivněji, takže pod svrchním humusovým horizontem bývá vybělená vrstva s typickou deskovitou až lístkovitou strukturou. Pod ní je horizont obohacený o jílu. Typickým znakem je přítomnost hrudkovitých útvarů, tzv. bročků, které jsou tvořeny vysráženými hydratovanými oxidy železa a manganu. **Gleje** jsou půdy, které vznikají na silně zamokřených místech. Typický je pro ně vysoký obsah trojmocného železa. V malých množstvích se nacházejí v nivách Moravy a Dyje, ovšem bývají i součástí nivních půd nebo černic²².

---

²¹ Suk – Steklík, 1995

²² Tomášek, 1995

Z hlediska půdního druhu jsou půdy převážně středně těžké – hlinité až jílovi-tohlinité. Vyskytují se tu však i rozsáhlejší plochy s lehkou půdou hlinitopísčitou až písčitou, a to mezi Břeclaví a Moravskou Novou Vsí²³.

4.4 Socioekonomická charakteristika regionu

4.4.1 Obyvatelstvo

Region Podluží tvořilo v roce 2008 celkem 14 obcí s celkovou výměrou 22 007 ha. Největším a zároveň jediným městem regionu je město Lanžhot, jenž se rozkládá na území 5485 ha a žije zde také nejvíc obyvatel z regionu, a to 3750. Nejmenší obcí studovaného regionu je obec Nový Poddvorov, která se rozkládá na výměře 297 ha a je taktéž nejmenší co do počtu obyvatel, kdy zde žije 172 obyvatel. Průměrná výměra jednotlivých obcí je přibližně 1693 ha a průměrný počet obyvatel na jednu obec je 1894²⁴(viz. tabulka č. 3).

Tab.3 Výměra půdy v ha a počet obyvatel v jednotlivých obcích regionu Podluží k 31.12.2007

Obec	Celková výměra pozemku v ha	Počet obyvatel
Dolní Bojanovice	1 991	2 889
Hrušky	1 591	1 460
Josefov	708	399
Kostice	1 246	1 840
Ladná	1 006	1 213
Lanžhot	5 485	3 750
Lužice	752	2 738
Moravská Nová Ves	2 341	2 528
Moravský Žižkov	1 354	1 432
Nový Poddvorov	297	172
Prušánky	1 414	2 126
Starý Poddvorov	546	963
Tvrdonice	2 116	2 049
Týnec	1 160	1 057
Region Podluží	22 007	24 616
Jihomoravský kraj	719 600	1 140 534

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

²³ Rigasová – Macháček, 2002

²⁴ www.czso.cz

Věková struktura obyvatelstva patří mezi základní charakteristiky obyvatelstva. Nejenže nám poskytne důležité informace o obyvatelstvu daného regionu, ale také nám může napovědět, jaká je ekonomická aktivita obyvatel a s ní souvislé proměny různých demografických ukazatelů jako porodnost, sňatečnost nebo rozvodovost. „Věková struktura se stává bariérou a začarovaným kruhem ve skupině obcí s nevýhodnou polohou a nedostatkem pracovních příležitostí, které se v důsledku obtížných životních podmínek vyklidňují, tj. mladé obyvatelstvo odchází za prací a za vzděláním, staří obyvatelé postupně umírají“²⁵.

Tab. 4 Věková skladba obyvatelstva regionu Podluží a Jihomoravského kraje a k 31.12.2008

	Obyvatelstvo ve věku			Muži ve věku			Ženy ve věku		
	0 - 14	15 - 64	65 a více	0 - 14	15 - 64	65a více	0 - 14	15 - 64	65 a více
Region Podluží	3 568	17 446	3 602	1 831	8 957	1 384	1 703	8 639	2 030
Jihomoravský kraj	158 728	810 220	178 198	81 382	407 986	69 843	77 346	402 234	108 355

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

Srovnáme-li počty obyvatel k 31.12.2007 v jednotlivých kategoriích, tak podíl složek obyvatelstva předproduktivního věku a produktivního věku je vůči Jihomoravskému kraji mírně zvýšený, naopak u postproduktivního věku je region mírně pod průměrem kraje. V regionu Podluží připadalo podle indexu stáří v roce 1991 na 100 dětí mladších 15 let téměř 71 lidí starších 65 let, v roce 2008 to bylo již 101 seniorů (viz. tabulka č. 4). Region Podluží stejně jako celá Česká republika je vystavena demografickému stárnutí obyvatelstva. Tento jev je způsoben jednak prodlužováním délky života, ale také klesající porodností. Díky stále se zlepšující lékařské péči a růstu životní úrovně je zatím toto zvyšování v mezích únosnosti, ovšem bude-li tento trend stále pokračovat, budoucí generace budou mít, hlavně co se sociálních oblastí týče, velké problémy.

²⁵ Binek, J., 2007, 48 s.

Tab. 5 Průměrný věk obyvatel regionu Podluží k 31.12. 2007

Obec	Počet obyvatel
Dolní Bojanovice	2 889
Hrušky	1 460
Josefov	399
Kostice	1 840
Ladná	1 213
Lanžhot	3 750
Lužice	2 738
Moravská Nová Ves	2 528
Moravský Žižkov	1 432
Nový Poddvorov	172
Prušánky	2 126
Starý Poddvorov	963
Tvrdonice	2 049
Týnec	1 057
Region Podluží	24 616
Jihomoravský kraj	1 140 534

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

Údaje týkající se ekonomické aktivity jsou zjišťovány v desetiletých cyklech. Poslední sčítání lidu, domů a bytů proběhlo v roce 2001, další proběhne v roce 2011. Zjištěné údaje jsou tedy již 8 let staré a nemusí tedy přesně charakterizovat současný region Podluží.

K 31.12.2001 žilo na území regionu Podluží 11 405 ekonomicky aktivních obyvatel, což představuje asi polovinu všech obyvatel regionu. Do kategorie ekonomicky aktivních obyvatel patří lidé zaměstnaní v oblasti zemědělství, lesnictví, rybolovu, průmyslu a službách, dále se sem pak počítají pracující důchodci, ženy na mateřské dovolené a nezaměstnaní. Ekonomicky neaktivních bylo 11 711 a patří sem nepracující důchodci, žáci, studenti a učni. Ekonomickou aktivitu se nepodařilo zjistit u 109 obyvatel. (viz. tabulka č.6)²⁶.

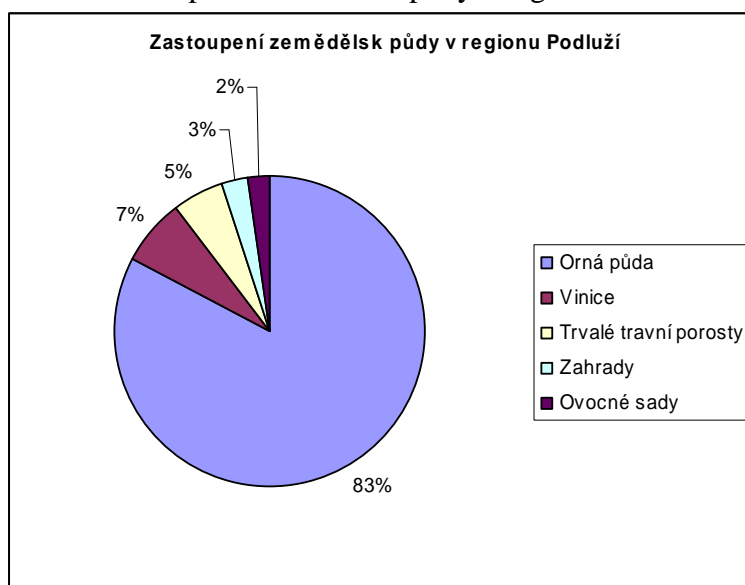
4.4.2 Zemědělství

Zemědělci využívali k 31.12. 2007 téměř 14 000 ha zemědělské půdy, z čehož více než 11 000 ha připadlo na ornou půdy. Z hlediska zornění, což zde dělá přes 80%, je tento region nad republikovým průměrem (72%). Nejvíce se zde pěstují obiloviny,

²⁶ www.czso.cz

konkrétněji pak pšenice a ječmen. V posledních letech stoupá také pěstování olejnin, zejména slunečnice a řepky olejky. Co se týká ovocných sadů, tak největší zastoupení v regionu mají jabloně, meruňky a broskvoně. V menším se pak objevují třešně a švestky. V živočišné výrobě je tento region zaměřen především na chov prasat, skotu a drůbeže. Velmi významnou roli v regionu má samozřejmě pěstování vinné révy, o čemž se zmiňuji v jiné části práce²⁷.

Obr. 2 Zastoupení zemědělské půdy v regionu Podluží v roce 2007

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

4.4.3 Průmysl

Průmyslová výroba nemá na Podluží příliš hluboké kořeny. Proto v současné době patří mezi základní priority regionu postupná revitalizace nevyužitých zemědělských a průmyslových areálů. Mezi další důležité body rozvoje patří také podpora středních a malých podnikatelů. V regionu Podluží je v průmyslu zaměstnáno více než 3300 občanů²⁸.

Je to tedy přibližně 1/3 všech ekonomicky aktivních obyvatel, ovšem drtivá většina zaměstnanců musí za svou práci dojíždět do okolních velkých měst. V menším měřítku se zde vyskytují všechna odvětví zpracovatelského průmyslu, jako třeba kovozpracující v Lužicích, stavebnický v Hruškách, potravinářský v Tvrdonicích, dřevozpracující v Moravské Nové Vsi a mnoho dalších. Mezi nejvýznamnější velké

²⁷ www.czso.cz

²⁸ www.czso.cz

podniky v okolí patří firma GUMOTEX sídlící v Břeclavi, která se zabývá gumárenskou výrobou, firma OTIS, která vyrábí eskalátory, nebo firma Moravské naftové doly Hodonín zabývající se těžbou a zpracováním ropy.

Naleziště ropy a zemního plynu jsou v katastrech obcí Dolní Bojanovice, Hrušky, Lanžhot, Lužice, Moravská Nová Ves, Nový Poddvorov, Starý Poddvorov, Tvrdonice a Týnec. Největší zásobník plynu se nachází v Dolních Bojanovicích o celkové kapacitě 576 mil. m³²⁹. Do budoucna se plánují další průzkumné vrty na severu regionu, v nejbližší době by se to mělo týkat obce Prušánky.

4.4.4 Cestovní ruch

Region Podluží má pro rozvoj cestovního ruchu výhodné podmínky. Důkazem toho je vysoká každoroční návštěvnost této oblasti turisty. Celé území regionu se nachází v národopisné oblasti Slovácko, které je známé především svým folklórem spojeným s tradičními hodovými slavnostmi, cimbálovou muzikou a v neposlední řadě především s vinařstvím. Region nabízí také zajímavé přírodní lokality, jako pralesní rezervaci Ranšpurk na Lanžhotsku. Za návštěvu stojí památka lidové architektury soubor 409 vinných sklepů „Nechory“, nalézající se u obce Prušánky.

Zvláštní částí jsou pak cyklistické stezky, kterými je celé území protkáno. Podluží je ideální pro cykloturistiku především díky rovinnatému terénu s minimálním převýšením, kvalitnímu značení tras a mnohdy i zpevněnému povrchu. Oblastí prochází vinařská stezka Podluží (viz. Obrázek č. 3), která je mnohými vyhledávána především kvůli výbornému vínu a pohostinnosti místních vinařů.

---

²⁹ Smolová, 2008

V roce 1402 byly židlochovickým horenským řádem vydaným markrabím Joštem převzaty všechny jihomoravské statky. Porušení řádu, který zahrnoval zničení vinice nebo krádež hroznů, se mohlo trestat fyzickými tresty nebo dokonce smrtí.

Tento řád se zde udržel až do roku 1784, kdy byl vydán moravský viniční řád. Vůbec první viniční právo bylo v oblasti Podluží vydáno v obci Lanžhot v roce 1516. Nemalou zásluhu na pozvednutí vinařství v regionu Podluží měly styky našich vinařů s kolegy z oblastí Burgundska, Porýní i s vyspělou viniční oblastí v okolí Klosterburgu, kteří k nám jezdili coby inspektoři a radili našim vinařům, jak správně pečovat o vinnou révu. V této době se pěstování vinné révy těšilo velkému zájmu zemědělského obyvatelstva a bylo zdrojem značných užtků.

4.5.2 Vývoj vinařství na Podluží od 15. do 19. století

Od počátku 15. století se mezi držiteli vinic objevují i méně zámožní měšťané, což značí, že vinařství se stávalo lidovějším. Vinice se začaly přesouvat na pole a nivy, a to především z důvodu půdní regenerace, kdy po 20 letech bylo nutno vykácet viniční plochu na dobu minimálně 10 let. Právě z této doby pochází většina obecních znaků s vinohradnickou symbolikou jako vinařský nůž, kosíř nebo révová ratolest. Vinařství se pomalu ale jistě začínalo stávat hlavní zemědělskou činností. Zvýšila se produkce vína, a to s sebou neslo poptávku po jakostním sortimentu. Do popředí zájmu se dostávají především vína červená, která v té době stále nepodléhala desátkové povinnosti, ovšem jejich cena oproti vínům bílým byla značně vyšší. 16. století je považováno za dobu vrcholného rozvoje panských vinohradů. Sklepení se začínají proměňovat na úložné prostory právě pro sklizenou a vylisovanou vinnou révu. Sklepy bývaly kvůli bezpečnosti zřizovány poblíž domů nebo přímo pod domy vinařů, a to buď v zemi vykroužené nebo po celé délce klenuté. Typické pro sklepy v regionu Podluží bylo spojení lisovny s vinným sklepem v jeden celek. Vznikají tak i architektonicky pozoruhodné sklepní domky s bohatě vybaveným renesančním a později barokním průčelím. Díky vinohradnictví se začínají uplatňovat řemeslníci jako bednáři, kteří zajišťovali dopravu sudů a vykonávali také funkci obchodního zpravodaje mezi výrobcem a kupcem. Vinaři v oblasti Podluží se specializovali především na vývoz vína do Čech a Slezska. Koncem 16. století dochází k úpravě židlochovického horenského

řádu, kdy se ruší tělesné tresty a trest smrti a o viničních sporech rozhoduje vrchnost dané oblasti³¹.

Po třicetileté válce bylo zemědělství v českých zemích v troskách. Paradoxně pro vinařství nebyla nejhorší devastace zemědělské půdy vzniklá během války, ale situace zde byla horší především kvůli obměně obyvatelstva, kdy nově příchozí nebyli dostatečně seznámeni se všemi právními i technickými zvyklostmi uvedenými v horáckém řádě. Vrchnost se snažila podporovat vinaře různými úlevami a výhodami. Poddaní se například nemuseli starat o odbyt svých přebytků, které vrchnost odkupovala. I když se za pomoci různých úlev začínají budovat nové vinice, už nikdy nedosáhnou vinice takového rozsahu jako před válkou. Typická pro tuto dobu byla těžká vína, která se sklízela později, aby jejich cukernatost byla vysoká, a nechávala se dlouho na kvasnicích. Počátkem 17. století dochází k přesunu vinných sklepů na okraje vesnic, kde se tak pomalu začínají budovat typické vinařské osady³².

Rokem 1775, kdy byl přijat robotní patent, dochází k přesunu vlastnictví vinic na poddané. O 9 let později, 22. října 1784, vydal císařský patent Josef II., který tímto patentem sjednotil viniční řád pro Moravu. Padla vinařská a soudní samospráva i povinnosti zakládání vinic v celcích. Jako kompenzaci dostali poškození vinaři právo svobodného šenku, a mohli tak sami prodávat víno bez posvěcení vrchnosti³³.

Na počátku 19. století dochází k celkovému ústupu vinařství v důsledku rozvoje průmyslu. Zejména pak nástupem pivovarnictví a dovozem vín ze zahraničí. Největší katastrofa ovšem potkala vinaře v druhé polovině 19. století, kdy byly vinice téměř na celé Moravě napadeny chorobami vinné révy, konkrétně fyloxery (mšice révokaz), houbovou chorobou oidia a peronosporou. V té době měly vinice na Moravě rozlohou pouze 12 570 ha. Na konci 19. století se ale opět dostává víno na výsluní. Zakládají se vinařské školy v nedalekých Valticích a Znojmě. Začíná se vydávat první vinařský časopis, Vinařský obzor, který od roku 1906 vychází dodnes. Svou činnost také zahájil Zemský vinařský spolek pro markrabství moravské. Vstoupil v platnost nový vinařský zákon pro Rakousko a země Koruny České. Z důvodů neúspěšného pokusu o zkřížení našich a amerických odrůd bylo nutné založení matečních vinic na podložkový materiál. Došlo tak k úplné rekonstrukci našich vinic³⁴.

---

³¹ Linhart – Suk – Válek, 2007

³² Suk – Steklík, 1995

³³ Linhart – Suk – Válek, 2007

³⁴ www.podluzi.cz

4.5.3 Rozvoj vinařství na Podluží od 20. století po současnost

Příchod první světové války ale zabrzdil slibně se rozvíjející vinařské hospodářství. Po válce poklesla výměra na hrozivých 3790 ha. Naše vinařství bylo v troskách³⁵.

Na konci druhé světové války nebyl stav vinic v regionu dobrý. Přispěl k tomu především pohyb obyvatelstva v blízkém pohraničí a nástup komunismu. Začíná se zavádět mechanizovaná výroba. Typickým rysem jsou velké viniční celky se širokým sponem. Naštěstí i v době komunistické totality bylo povoleno individuální pěstitelství.

Nástup komunistů k moci přinesl značné strukturální změny v československém zemědělství, potažmo vinařství. Utvořily se velkovýrobní formy, které zajišťovaly kompaktnost v rámci zemědělské výroby. Začaly se zakládat nové vinice, které byly přístupny mechanizaci viničních prací, a zvyšovaly se zpracovatelské kapacity určené k výrobě velkého množství odrůdových vín. Důsledkem bylo, že na úkor kvality vína se zvyšovala jeho dostupnost pro širokou veřejnost, která opět našla v tomto nápoji zalíbení.

Největší rozvoj vinohradnictví se udál až po pádu železné opony. Přispěly k tomu dva hlavní faktory, a to privatizace a nový vinařský zákon z roku 1995. Díky rozsáhlým investicím do modernizace technologických zařízení malých i velkých zpracovatelských kapacit se nerapidně zvýšila kvalita našich vín, bílých i červených. Zvýšená poptávka si vynutila i rozšíření ploch našich vinic. Změnila se také odrůdová skladba ve prospěch výroby jakostních vín. Na trhu se objevily nové publikace o víně. Televize začaly vysílat pořady věnované vinohradnictví. Speciální programy zaměřené na poznávání vinařských oblastí a odrůdových vín s originálním a zaručeným původem se stávaly čím dál víc populárnější. Díky přírodním podmínkám našich vinařských oblastí jsou u nás předpoklady pro vznik vín jedinečné kvality, která spočívá v jejich kořenité plnosti a v delikátním projevu jemných aromatických látek spojených s příjemnými chuťovými vlastnostmi. Naše vína tak jsou konkurence schopná nejen v zemích Evropské unie, ale i mimo ni³⁶.

---

³⁵ Linhart – Suk – Válek, 2007

³⁶ www.podluzi.cz

4.5.4 Současný stav vinařství

Na Podluží je celkem osázeno 980 ha vinic, což představuje téměř 14 % veškeré obdělávané zemědělské půdy. Největší výměru v regionu Podluží má vinařská obec Prušánky, nejmenší pak obec Nový Poddvorov.(viz. tabulka č.6). Průměrná výměra vinic na Podluží je 70 ha.

Tab.6 Výměra vybraných pozemků v obcích regionu Podluží k 31.12. 2007

Výměra vybraných pozemků v obcích regionu Podluží k 31.12. 2007			
Obec	Celková výměra pozemku (ha)	Zemědělská půda (ha)	Vinice (ha)
Dolní Bojanovice	1991	1 147	94
Hrušky	1591	1 431	149
Josefov	708	657	101
Kostice	1246	1 078	28
Ladná	1006	808	0
Lanžhot	5485	1 679	40
Lužice	752	540	47
Moravská Nová Ves	2341	1 594	116
Moravský Žižkov	1354	1 243	86
Nový Poddvorov	297	280	4
Prušánky	1414	1 270	188
Starý Poddvorov	546	342	44
Tvrdonice	2116	1 184	53
Týnec	1160	496	30
Region Podluží	22 007	13 749	980

Zdroj: Český statistický úřad, www.czso.cz

4.5.5 Viniční tratě a obce

S výjimkou obce Moravský Žižkov, který spadá do podoblasti velkopavlovické, náleží všechny vinařské obce do podoblasti slovácké.

Region Podluží dnes tvoří 14 vinařských obcí. Vinařskou obcí rozumíme takovou obec, na jejímž území jsou stanoveny viniční tratě nebo jejich části³⁷. Viniční trať je pak definována jako pozemek, část pozemku, soubor pozemků, soubor pozemku a části pozemku, nebo kombinace pozemků, případně částí pozemků, tvořících souvislý celek, v jedné vinařské oblasti, případně podoblasti, splňující předpoklady pro pěstování révy z hlediska zeměpisné polohy, svažitosti, délky oslunění a půdně klimatických

³⁷ zákon č. 321/2004 Sb. „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“

vlastnosti³⁸. Největší počet viničních tratí (4) mají obce Dolní Bojanovice, Hrušky a Josefov. Naopak pouze jednu viniční trať má obec Ladná.

Vinařské obce s příslušným katastrálním územím a počtem a názvem viničních tratí je uvedena v tabulce č. 7.

Tab.7 Vinařské obce a viniční tratě Regionu Podluží

Vinařská obec	Katastrální území	Název viniční tratě
Dolní Bojanovice	Dolní Bojanovice	Staré hory
		Přední hora
		Zadní hora
		Zvolenec
Hrušky	Hrušky	Hastrmany
		Újezd
		Písky
		Podsedky
Josefov	Josefov u Hodonína	Roztrhanské
		Kukvička
		Homole
		Židličky u Nechor
Kostice	Kostice	Díly
		Vinohrady
Ladná	Ladná	Vinohrady
Lanžhot	Lanžhot	Strážové hony
Lužice	Lužice u Hodonína	Záhumenice
		Kratiny
		Na stráni
Moravská Nová Ves	Moravská Nová Ves	Stará hora
		Vinohrady
		Kněžské
Moravský Žižkov	Moravský Žižkov	Sahary
		Slovenské
		Stará hora
Nový Poddvorov	Nový Poddvorov	Vinohrádky
		Podkovné
Prušánky	Prušánky	Nechory
		Úlehle
		Podkovně
		Čtvrtky
Starý Poddvorov	Starý Poddvorov	Krásná hora
		Nové vinohrady
		Remíz
Tvrdonice	Tvrdonice	Nové vinohrady
		Staré vinohrady
		Padělký
		Boří les
Týnec	Týnec na Moravě	Stará hora
		Vinohrady

Zdroj: Vyhláška zákona 324/2004 Sb.

³⁸ Baker, 2008

4.5.6 Registrace vinic

Každý pěstitel, jehož výměra osázených vinic překračuje 10 arů má povinnost veškeré své úkony prováděné na vinici hlásit Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému nejpozději 30 dnů po provedení. Každý registrovaný vinař je povinen nejpozději do 10. prosince příslušného roku podat úřadu prohlášení o sklizni, produkci vína a zásobách moštového vína. Po registraci je vinaři přiděleno registrační číslo a osvědčení o kvalifikovanosti potřebného pro pěstování³⁹.

Ve vinařské podoblasti Slovácké, do které patří region Podluží, bylo v loňském roce 7290 registrovaných vinařů, z toho přímo na Podluží jich pak je registrovaných 2352. Vinařská obec Moravský Žižkov patří do podoblasti Velkopavlovické, kde celkový počet registrovaných vinařů byl v loňském roce 8346, z toho v Moravském Žižkově 233. Celkově tak region Podluží má 2585 registrovaných vinařů⁴⁰.(viz. tabulka č.8)

Tab.8 Počet registrovaných vinařů regionu Podluží v roce 2008

Obec	Počet pěstitelů
Dolní Bojanovice	312
Hrušky	205
Josefov	139
Kostice	145
Lanžhot	98
Lužice	180
Moravská Nová Ves	338
Moravský Žižkov	233
Nový Poddvorov	32
Prušánky	386
Starý Poddvorov	238
Tvrdonice	163
Týnec	107
Ladná	9
Celkem	2585

Zdroj: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno, 2009

4.5.7 Odrůdová skladba pěstovaných vín

Hlavní pěstované odrůdy regionu jsou totožné s pěstovanými odrůdami Slovácké podoblasti. Tato vína jsou díky různorodé pestrosti půdního složení, nadmořským výškám a specifickým podmínkám Podluží nezaměnitelné s ostatními.

³⁹ Zákon č. 321/2004 Sb. „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“

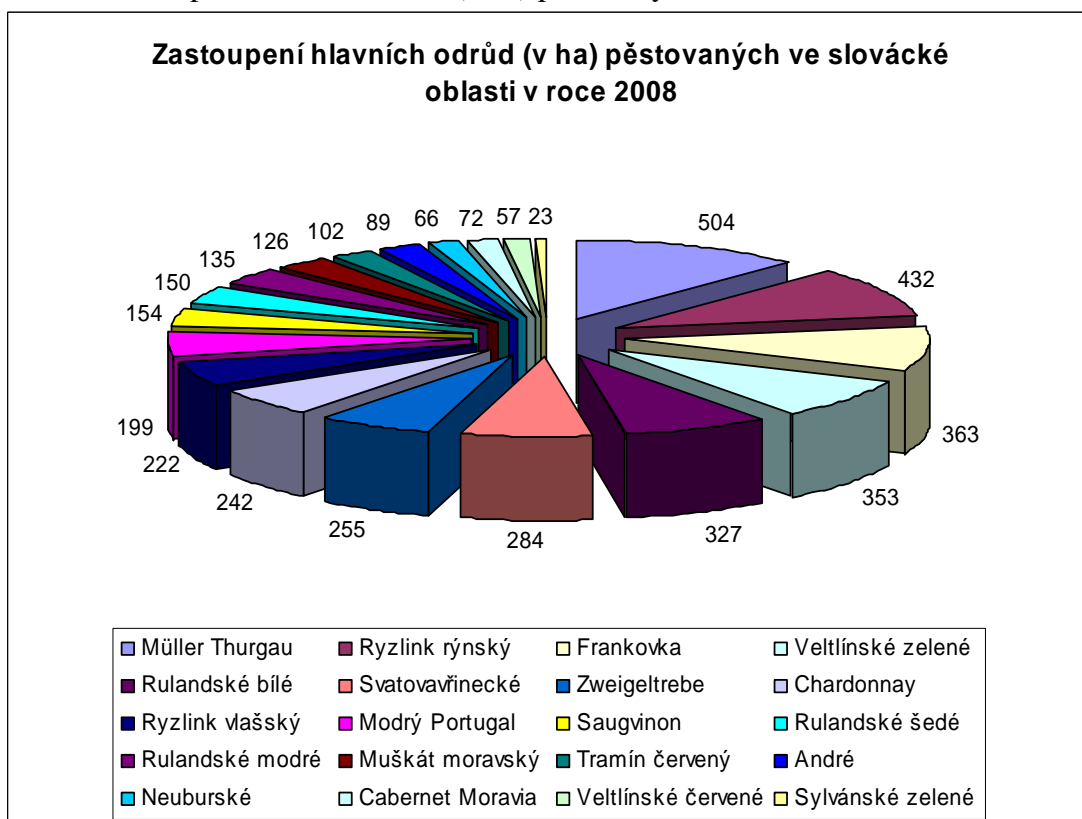
⁴⁰ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno, 2009

Díky všem těmto faktorům můžeme při ochutnávání červených vín rozpoznat jejich ovocnou a šťavnatou chuť. Naopak bílé odrůdy oplývají svěžestí a bohatým spektrem aromatických látek.

Podluží má ale také pár svých specifík oproti zbytku Slovácké podoblasti. Díky příhodným stanovištím starých viničních hor jsou tyto oblasti teplejší a více osluněné a vína jsou tak bohatší na obsah alkoholu. Větší počet zimních a jarních dnů má však za následek, že se zde více daří odolnějším odrůdám.

V Slovácké podoblasti jsou nejpěstovanější odrůdy: z vín bílých Müller Thurgau, Ryzlink rýnský a Veltlínské zelené, z červených pak Frankovka, Svatovavřínecké a Zweigeltrebe. (viz. Obrázek č. 4)

Obr. 4 Zastoupení hlavních odrůd (v ha) pěstovaných ve slovácké oblasti v roce 2008

Zdroj: Situační a výhledová zpráva réva vinná, víno 2008

Nejpěstovanějšími odrůdami na Podluží jsou: z bílých odrůd Veltlínské zelené, Müller Thurgau a Ryzlink a z červených odrůd Frankovka, Zweigeltrebe a Modrý Portugal. Také nesmím zapomenout zmínit odrůdu Cabernet Moravia, která je ze všech zdejších pěstovaných odrůd nejmladší. Toto víno má granátovou barvu a vzniklo křížením odrůd Cabernet Franc a Zweigeltrebe. Do státní odrůdové knihy byl zapsán až

v roce 2001. Je zajímavé nejen svou výbornou chutí, ale především tím, že tato odrůda byla vyšlechtěna v Moravské Nové Vsi panem Lubomírem Glosem.⁴¹

Tab. 9 10 nejpestovanějších bílých odrůd regionu Podluží za rok 2008

Odrůda	Osázené vinice v ha
Veltlínské zelené	107,61
Müller Thurgau	88,71
Ryzlink vlašský	65,35
Ryzlink rýnský	64
Chardonnay	54,33
Rulandské bílé	44
Rulandské šedé	32,74
Sauvignon	34,87
Muškat moravský	24,26
Tramín červený	17,06

Zdroj: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno

Poznámka 2: V tabulce není počítáno s odrůdami z obce Moravský Žižkov z důvodu neposkytnutí informací

Tab.10 10 nejpestovanějších červených odrůd regionu Podluží za rok 2008

Odrůda	Osázené vinice v ha
Frankovka	77,32
Zweigeltrebe	74,72
Modrý Portugal	46,37
Svatovavřínecké	41,38
Cabernet Moravia	34,07
André	24,32
Rulandské modré	22,67
Cabernet Sauvignon	16,64
Dornfelder	8,51
Merlot	4,42

Zdroj: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno

Poznámka 2: V tabulce není počítáno s odrůdami z obce Moravský Žižkov z důvodu neposkytnutí informací

⁴¹ Baker, 2008

5 Případová studie: vinařská obec Prušánky

5.1 Charakteristika vinařské obce Prušánky

Obec Prušánky leží v jihozápadní části okresu Hodonín při hranici s okresem Břeclav. Ves se nachází na pravoběžné terase říčky Prušánky, která pramení severozápadně od Čejkovic a vlévá se do řeky Kyjovky. Nadmořská výška Prušánek je 185 m⁴².

Prušánky se nachází se na rozhraní dvou geomorfologických jednotek nižšího řádu, na severu patří do okrsku Šardická pahorkatina a na jihu do okrsku Tvrdonická pahorkatina. Tvrdonická pahorkatina představuje nížinnou pahorkatinu na neogenních a kvartérních usazeninách a okraje tvoří akumulární terasy Moravy a Dyje. Šardická pahorkatina představuje členitou pahorkatinu s mírně zvlněným reliéfem s četnými plošinami, široce zaoblenými hřbety a s mělkými rozevřenými údolními úvalovitého a neckovitého profilu, tvořena panonskými jíly, písiky a pleistocenními sprášemi.⁴³

Z klimatologického hlediska spadají Prušánky do teplé oblasti T 4, jejíž léto je typicky velmi dlouhé, teplé a velmi suché. Zima je pak krátká, mírně teplá, suchá až velmi suchá se značně omezenou dobou souvislé sněhové pokrývky. Průměrná roční teplota je 9°C a průměrný roční úhrn srážek je 550-600mm.⁴⁴

Katastr Prušánek má rozlohu 1414 ha⁴⁵ a dnes zde žije 2126 obyvatel, z nichž mužů(1 046) a žen(1 080) je téměř stejně. Hustota zalidnění je 150 obyv./km².

V přeproduktivním věku je v obci 14 % obyvatel, v produktivním 65 % a v postproduktivním pak 21 % populace.

V obci žije 1093 ekonomicky aktivních obyvatel, což představuje 50,3 % všech obyvatel. Podle odvětví pracuje v primárním sektoru pouze 9% ekonomicky aktivních obyvatel, 49,3 % ekonomicky aktivních obyvatel je zaměstnáno v sekundárním sektoru a 41,7 % v terciárním sektoru. Nezaměstnanost byla v roce 2006 13,28 %.⁴⁶

V zemědělství je zaměstnáno 93 lidí, drtivá většina v největším zemědělském podniku v obci, Agro Prušánky, další pak samozřejmě v rodinných vinařských firmách.

---

⁴² www.risy.cz

⁴³ Demek,, 2006

⁴⁴ Čapka a kol., 1999

⁴⁵ www.czso.cz

⁴⁶ www.czso.cz

Průmysl a stavebnictví v Prušánkách zaměstnává 512 lidí. Většina jich dojíždí za prací do Hodonína nebo do Břeclavi. Ostatní zaměstnává z těch větších podniků firma Turbo Prušánky, jež se zabývá prodejem a opravou turbodmychadel, nebo firma Termoreg, provozující výrobu teplotních čidel.

Turisticky nejvýznamnějšími lokalitami v obci jsou farní chrám Sv. Izadora, Kaple sv. Františka z Assisi, Boží muka Sv. Urbana ke cti patrona vinařů, sochy Sv. Floriána a pískovcové kříže. Díky tomu, že obcí prochází vinařská stezka Podluží, navštěvuje tuto obec každý rok stále více turistů vyhledávajících kvalitní cyklostezky spojené s dobrým vínem.

5.2 Historie vinařství v obci Prušánky

S největší pravděpodobností se víno na území obce Prušánky začalo pěstovat v období kolonizace Dolními Rakousy v 13. a 14. století. Rozmach vinohradnictví zpomalila především třicetiletá válka, po jejímž konci zůstalo 51 % moravských vinic pustých a nikdy již nebyly obnoveny v takové míře jako před válkou. Novými majiteli prušánského panství se stali olomoučtí jezuité, kteří vinnou révu využívali především při bohoslužbách. Nově se začalo pěstovat na viničních tratích Nové a Nové louky. V roce 1679 začali místní vinaři využívat k pěstování vína horu Roztrhansko a v roce 1725 pak byly založeny vinohrady v hoře Podkovny. Trend vysazování nových vinic pokračuje celé 19. století, kdy se zakládají také nové viniční tratě Čtvrtky a Nad Nechory. Koncem 19. století postihla oblast, stejně jak celou Moravu, fyloxérová epidemie. Po kalamitě se zde začaly pěstovat pouze kvalitní odrůdy, takže epidemie měla i nějaká pozitiva. V roce 1900 bylo v Prušánkách 29 ha vinic, které se nacházely především v Nechorech, Podkovnách a Čtvrtkách. Roku 1933 vzniklo v Prušánkách Vinařsko- ovocnické družstvo, které fungovalo až do roku 1954, kdy veškerý majetek přebralo nově vzniklé JZD. Plochy vinohradů se dále rozšiřovaly a v roce 1948 byla výměra vinic již 52 ha.⁴⁷

Během následujících padesáti let se výměra vinic stále zvětšovala, o čemž svědčí údaje ze sčítání lidu z roku 2001, kdy vinice zaujímaly plochu 119 ha a v roce 2007 to bylo dokonce již 161 ha.⁴⁸

---

⁴⁷ Čapka a kol., 1999

⁴⁸ www.czso.cz

5.3 Současné vinařství

Srovnáme-li vinařství v obci před a po vstupu České republiky do Evropské unie, zjistíme rozdíly především v hektarovém výnosu. Zatímco před vstupem byla důležitá kvantita, tedy aby byl hektarový výnos co největší, po vstupu a všech nařízeních od komise Evropské unie začali vinaři spíše více hledět na kvalitu vín. Konkurence je totiž stále větší.

K 31.12.2007 byla v Prušánkách celková plocha vinic 189 ha, z toho plocha osázených vinic pak 188 ha. Tato plocha představuje téměř 15 % veškeré rozlohy zemědělské půdy v obci. Celkový počet registrovaných vinařů je 394⁴⁹, což je více než ¼ obyvatel v produktivním věku.⁵⁰ Jedná se pouze o registrované vinaře, ovšem ve skutečnosti se vinařství věnuje téměř každý v obci.

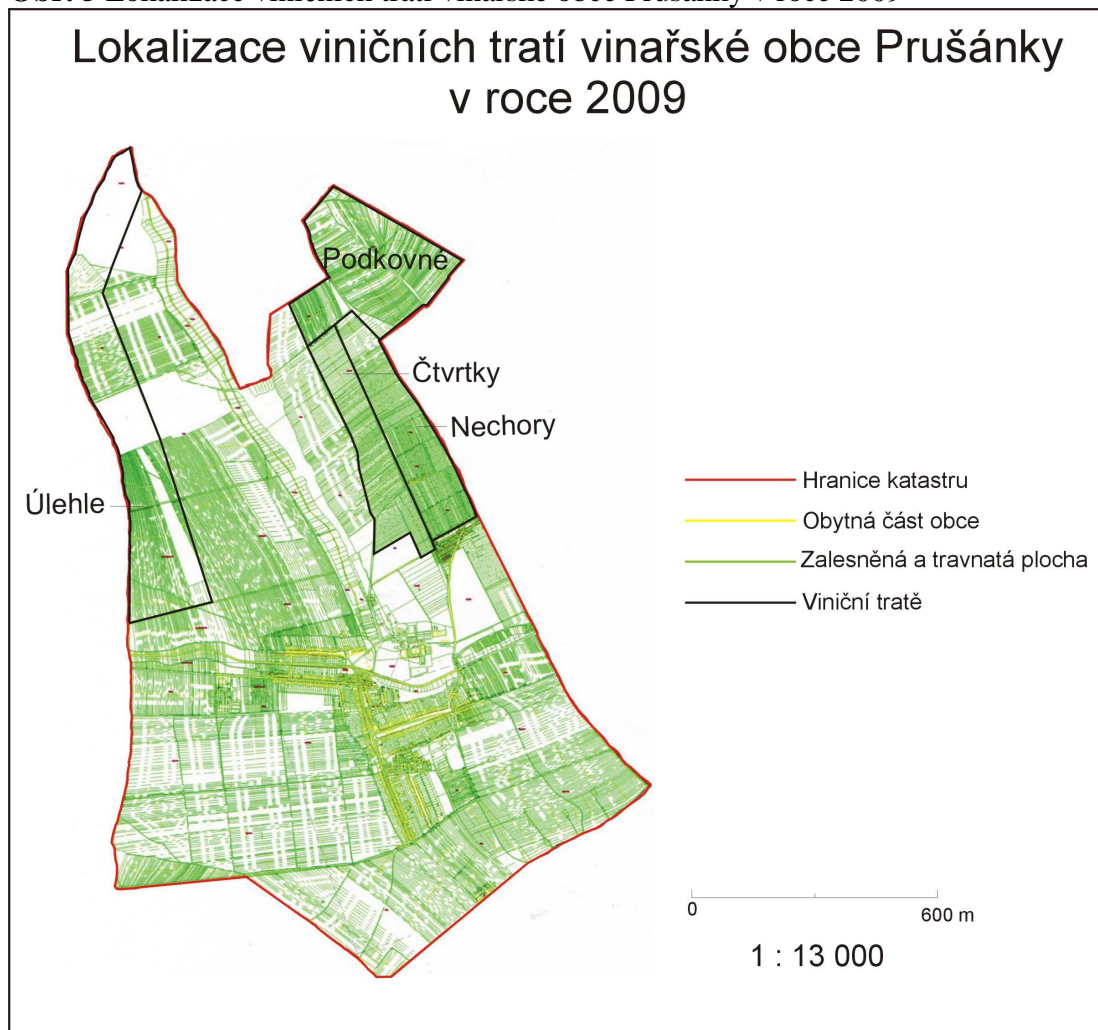
V obci se do roku 2004 nacházelo 13 oblastí osázených vinicemi. Ty nesly tyto názvy: Tytlové, Nechory, Vrchní Nechory, Nadnechorské, Čtvrtky, Žejolíky, Podkonné, Újezd, Hluchá žleb, Remíze, Nové, Zadní úlehlé, Podkonné. Po roce 2004 byly tyto tratě začleněny do čtyř uzákoněných viničních tratí nesoucích názvy Nechory, Čtvrtky, Podkonné a Úlehlé. Prostorově se tyto tratě nachází na severozápadě a severovýchodě katastru obce.(viz. obrázek č. 5)

---

⁴⁹ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno, 2009

⁵⁰ Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno 2008

Obř. 5 Lokalizace viničních tratí vinařské obce Prušánky v roce 2009

Zdroj: Obec Prušánky

Poznámka: Upraveno programem Corel Draw 9

Počet registrovaných vinařů v obci k 30.4.2009 byl 386.⁵¹ V obci neexistuje žádné sdružení vinařů ani žádný velký podnik zabývající se výhradně vinařstvím. Všechny vinice jsou pouze malopěstitelů a obec nemá z výnosů vinic žádné finance. V současné době není v obci ani firma, která by se zabývala odkupem nevyužitých hroznů od místních vinařů. Jen malé množství přebytků vykupují větší rodinné firmy, mezi které patří Vinařství Košut, Moravia víno a Vinařství Chrenka.

V minulosti se v oblasti pěstovaly pouze odrůdy Ryzlink rýnský, Tramín, Veltlín zelený, Bílá chrupka, Frankovka, Burgund bílý, Miller Thurgau a Vlašský ryzlink. Dneska už jsou to všechny odrůdy pěstované ve vinařské podoblasti Slovácko. Z vín bílých je nejčastější odrůdou Veltlínské zelené a z červených odrůd pak André⁵².

⁵¹ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno, 2009

⁵² Čapka a kol., 1999

Tab. 11 Odrůdová skladba pěstovaných vín ve vinařské obci Prušánky

Název odrůdy	Vysázená plocha v ha
Alibernet	0,1045
André	16,718
Aurelius	0,5283
Blauburger	0,0615
Cabernet Moravia	2,6339
Cabernet Sauvignon	4,2644
Děvín	0,002
Dornfelder	1,8257
Frankovka	12,5639
Hibernal	0,0304
Chardonnay	3,9721
Chrupka bílá	0,0414
Chrupka červená	0,0072
Irsai Oliver	0,5909
Kerner	0,015
Merlot	0,2418
Modrý Portugal	11,622
Müller Thurgau	18,6798
Muškat moravský	6,2356
Muškat Ottonel	0,061
Neronet	1,4828
Neuburské	1,8116
Pálava	0,1725
Panonia Kincse	0,0228
Rulandské bílé	11,5442
Rulandské modré	4,9764
Rulandské šedé	4,2505
Ryzlink rýnský	5,1668
Ryzlink vlašský	16,2617
Sauvignon	4,6202
Scheurebe	0,0108
Siegerrebe	0,0221
Směs moštová bílá	1,2229
Směs moštová modrá	0,5961
Směs stolní	0,0231
Svatovavřínecké	8,7825
Sylvánské zelené	0,2038
Tramín červený	5,932
Veltlínské červené rané	0,1629
Veltlínské zelené	23,4918
Zweigeltrebe	9,158
Celková plocha	180,0104

Zdroj: Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno,

5.4 Nechory

Nechory jsou vesničkou tvořenou pouze vinnými sklepy, která vytváří ráz malé obce se svým náměstíčkem a přiléhajícími uličkami. Patří k obci Prušánky a leží asi

jeden a půl kilometru za vesnicí. Název vinných sklepů vychází z pověsti, podle které ve sklepech popíjeli vznešení pánové tak moc, až jeden z nich vysílením zůstal ležet. Náhodní kolemjdoucí ho viděli a zeptali se jeho kamarádů „Je chorý?“, ti mu na to odpověděli: Nechorý, ale opilý“. První zmínka o Nechorách se datuje k roku 1827. V roce 1870 už mapa z té doby zachycuje kolem 70 vinných sklepů s lisovkami a 60 sklepů bez lisoven. Nechory jsou snad ojedinělou lidmi vytvořenou lokalitou, kde nikdo nebydlí a všechny stavení slouží pouze pro jeden účel a to k výrobě vína a pěstování révy vinné. V dnešní době jsou již tak velké, že se ještě dělí na horní a dolní Nechory. Dolní Nechory tvoří onu obdivovanou vinařskou vesničku, zatímco Horní Nechory leží přímo mezi vinohrady. V dnešní době je v Nechorech přesně 409 vinných sklepů a nacházejí se v nich i soukromé zájezdní vinárny nebo penzion a různá ubytování. Přes Nechory vede také vinařská cyklistická stezka⁵³.

Obr. 6 Vinařská vesnička Nechory

Zdroj: Vinné sklepy Nechory, www.nechory.cz

---

⁵³ Čapek a kol., 1999

6 Závěr

Bakalářská práce s názvem Geografie vinařství v regionu Podluží popisuje stav vinařství a vinohradnictví v tomto regionu.

Z legislativního hlediska se dnešní vinařství v České republice řídí zákonem č. 321/2005 Sb.. Tento zákon byl několikrát novelizován především z důvodu vstupu České republiky do Evropské unie. Na základě rozhovorů s profesionálními vinaři a odborných publikací byly zhodnoceny podmínky pro pěstování vinné révy v regionu před vstupem a po vstupu do Evropské unie.

Region Podluží byl do roku 2004 podle tehdejšího vinařského zákona samostatnou vinařskou oblastí, ovšem s novým zákonem přišla změna v geografickém vymezení a tato oblast byla zahrnuta do nově vzniklé podoblasti Slovácko.

Pěstování vinné révy má na Podluží velkou tradici. První ověřená písemná zmínka o vinařství pochází již z počátku 12. století. Na počátku 15. století vinařství v regionu zlidovělo a začalo se stávat hlavní zemědělskou činností místních obyvatel. Největší pohromou byla v polovině 19. století epidemie fyloxery(mšice révokaz), důsledkem čehož museli vinaři téměř všechny vinice nově vybudovat. V dnešní době je pěstování vinné révy v regionu stále velmi populární. Pro velkovýrobce jde o velmi výnosnou činnost, ovšem u malopěstitelů spíše o vcelku nákladné hobby.

Co se týče fyzickogeografických podmínek pro pěstování vína, tak na Podluží jsou téměř ideální. Jsou zde jedny z nejkvalitnějších půd u nás. Je zde dostatek tepla, světla i vláhy.

Zemědělství v regionu je orientováno téměř výhradně na pěstování vína. Pěstují se zde odrůdy vín bílých i červených. Nejpěstovanějšími odrůdami je Veltlínské zelené a Frankovka. Podluží je také velmi oblíbeným turistickým střediskem. Lidé z celé republiky navštěvují tento kraj, aby spojil ochutnávku výborných vín s projížďkou okolí na kolech.

Největší vinařskou obcí co se týče počtu registrovaných vinařů i celkové výměry vinic jsou Prušánky. Přestože obec nemá žádné přímé příjmy z pěstování vinné révy, jelikož není vlastníkem žádných vinic. Díky kvalitním vínům pěstovaných zdejšími obyvateli, jsou Prušánky vyhledávanou turistickou oblastí.

7 Shrnutí

Tato bakalářská práce geograficky analyzuje podmínky pro pěstování vinné révy v regionu Podluží. Úvod práce je zaměřen na změny ve vinařské legislativě po roce 1989, s důrazem na vývoj problematiky vinařství po vstupu České republiky do Evropské unie. Následovaly komplexně zpracované kapitoly zabývající se historií pěstování vinné révy v regionu, odrůdovou skladbou pěstovaných vín a fyzickogeografickými předpoklady Podluží. Vinařský region Podluží se v socioekonomické charakteristice v rámci České republiky vymyká nadprůměrným zastoupením ekonomicky aktivního obyvatelstva zaměstnaného v primárním sektoru. Nejvyšší podíl lidí, žijících se vinařstvím v regionu Podluží, má obec Prušánky, na níž byla provedena komplexní prostorová analýza viničních tratí a fyzickogeografických předpokladů pěstování vína .

7.1 Summery

This bachelor thesis analyzes geographically the conditions for vinegrowing in the region Podluží. The introduction is focused on the changes in the legislation related to vinegrowing after 1989, emphasizing mainly the development of the vinegrowing business in the period after the Czech Republic's entry to the EU. This is followed by detailed chapters on the history of vinegrowing in this region, principal grape varieties and physiogeographic preconditions of the region Podluží. The wine region Podluží is an exceptional region in the Czech Republic as regards the socioeconomic features, as it has an above-average employment in the primary (agricultural) sector. Out of the villages in this region, the village Prušánky has the highest proportion of inhabitants that earn their living through vinegrowing. Thus, this village was selected for a complex space analysis of vineyards and physiogeographic preconditions for vinegrowing.

7.2 Key words

vinařství, vinohradnictví – viticulture

viniční trať – vineyards

vinná réva – grape-vine

pěstování - production

odrůda – type

historie – history

8 Použitá literatura, informační zdroje

Právní prameny:

Zákon č. 115/1995 Sb. „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“

Zákon č. 321/2004 Sb. „O vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů“

Literární zdroje:

BAKER, Helena. *Slovácká vinařská podoblast*. 1. vydání. Praha : Radix, 2008. 204 s. ISBN 978-80-86031-78-1.

BINEK, Jan. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno : Georgetown, 2007. 137 s. ISBN 978-80-86251-19-6.

ČAPEK, František a kol. *PRUŠÁNKY - vinařská obec Podluží*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM , 1999. 278 s. ISBN 85 048-93-0.

DEMEK, Jaroslav., MACKOVČIN, Peter., BALATKA, Břetislav. *Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny*. 2. vydání. Brno : AOPK ČR, 2006. 580 s. ISBN 80-86064-99-9.

DOLEŽAL, Petr. *Lexikon moravského vinařství 1*. 1 vydání. Nový Bydžov : Petr+Iva, 2001. 246 s. ISBN 80-902748-2-X.

DOLEŽAL, Petr. *Lexikon moravského vinařství 2*. 1 vydání. Nový Bydžov : Petr+Iva, 2004. 220 s. ISBN 80-902748-2-X.

KRAUS, Vilém a kol. *Réva a víno v Čechách a na Moravě*. 1. vydání. Praha : RADIX, 1999. 280 s. ISBN 80-86031-23-3.

LINHART, Pavel., SUK, Miloš., VÁLEK, Vratislav. *Vinařský atlas území České republiky*. 1. vydání. Praha : Dolin ; Brno : Moravské zemské muzeum, 2007. 226 s. ISBN 978-80-7028-311-0.

RIGASOVÁ, Milada., GRULICH, Vít., MACHÁČEK, Petr. *Krajina luhů a stepí - Břeclavsko*. Břeclav : Moraviapress, 2002. 223 s. ISBN 80-86181-53-7.

SMOLOVÁ, Irena. *Těžba nerostných surovin na území ČR a její geografické aspekty*. 1 vydání. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 195 s. ISBN 978-80-244-2125-4.

SUK, Miloš., STEKLÍK, JAN. *Geologie a víno*. Brno : Moravské zemské muzeum, 1995. 68 s. ISBN 80-7028-067-9.

TOMÁŠEK, Milan. *Atlas půd České republiky*. 1 vydání. Praha : Český geologický ústav, 1995. 36 s. ISBN 80-7075-198-3.

TOMŠÍK, Pavel., SEDLO, Jiří. *Perspektivy vývoje a návrhy opatření politiky vinohradnictví a vinařství v České republice*. 1 vydání. Brno : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2007. 100 s. ISBN 978-80-7375-067-1.

Mapy:

QUITT E.: *Klimatické oblasti ČSR, 1 : 500 000*. Brno, Geografický ústav ČSAV Brno, 1975.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad [online]. [c2009] [cit. 2009-04-26]. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/>>

Evropská komise [online]. [c2008] [cit. 2009-05-03]. Dostupný z WWW:

<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/press/press_releases/071966_cs.htm>

Ministerstvo zemědělství: Situační a výhledová zpráva réva vinná a víno 2008 [online]

[c2008] [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<http://www.mze.cz/attachments/VINO_04_2008.pdf>

Region Podluží [online]. [c2009] [cit. 2009-04-18]. Dostupný z WWW:

<<http://www.podluzi.cz/>>

Regionální informační servis [online]. [c2009] [cit. 2009-04-03]. Dostupný z WWW:

<http://www.risy.cz/index.php?pid=231&thledej_obec=pru%B9%E1nky&subhledej=%26%23919%3Bledej>

Ostatní zdroje:

Registr pěstovaných odrůd a počet pěstitelů v obcích regionu Podluží – poskytnuto:

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský Brno, Odbor trvalých kultur - Oddělení registru vinic. 30.4.2009